

BISERICA și ȘCOLA.

Foia bisericească, școlastică, literară și economică.

Iese odată în săptămână: DUMINECA.

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 10 cor. — pe 1/2 an 5 cor.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr., pe jumătate an 7 franci

PREȚUL INSERTIUNILOR:

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 6 cor.; până la 200 cuvinte
8 cor.; și mai sus 10 . . . v. a.

Correspondențele se se adreseze Redacțiun
„BISERICA și ȘCOLA.”

Er banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD

La Nașterea Mântuitorului.

Văzură ochii mei mântuirea . . .

În cât coprins de neamuri mântuitoarele învățături ale Evangheliei au strebătut e serbătoare; cu avânt în suflet cântăm:

Cristos se naște, măriți-l! . . .

Lumină vie, isvorită din eternul isvor al desăvârșirii, al iubirii și mântuirii, cu ziua de mâne se implinesc 1901 de ani decând întrupată Te-ai coborît între oameni, pentru a-i ridica la Tine, pentru a-i învrednici de mila Tatălui ceresc.

Cristos din ceriuri, întimpinăți-l . . .

Pentru mărirea Tatălui, Lumină a cunoștinței te-ai născut, din Fecioara-pururea-curată și te-ai arătat oamenilor.

Glasuri de bucurie întimpină nașterea Ta, căci Tu ești vieța și adevărul, în veacuri nesfârșite, în vecii vecilor.

Cristos pe pământ, înălțați-vă . . .

Trup omenesc luat-ai, pentru a suferi în ale lui lanțuri, ca prin suferințele Tale să ne mântuești pe noi, — calea să ne-o arăți, drumul mântuirii, drumul fericirii de veci; dela dreapta Tatăl venit-ai pe pământ, cu iubirea Ta de oameni.

Cântați Domnului, tot pământul . . .

Să-l laudăm, să-l cântăm și să-l preamărim, pe Cel-ce a răscumpărat neamul omenesc, prin credința mântuitoare și eternul adevăr, Lumină din Lumină, — ca plinindu-ni-se vremea, să vadă ochii nostri mântuirea.

Pentru predicatorii nostri.

Puterea cuvântului mare este, căci cuvântul ne îndreaptă spre lumină, spre adevăr, la fapte, — ne îndrumă la perfecțiune, ne arată calea fericirii . . .

„Cuvântul“ cel dintru 'nceput a răscumpărat omenirea din păcat, deschizându i calea mântuirii.

Cuvântul este arma cea mai puternică, cu care au să lupte cei ce duhovnicească misiune au primit, pentru conducerea turmei cuvântătoare pe calea credinței, cum și în calea bifelui, în vieța.

Preotul care își cunoaște și înțelege misiune, pentru care îndatoririle sale pastorale sunt legi impuse de conștiința sa, nu va întrelăsa nici când privilegiul de a vorbi poporului său credincios, luminându-l, îndemnându-l și întărindu-l.

Am putut să constatăm că conștiința datoriei și ridicarea nivelului preoției noastre se îndrumă în această direcție din ce în ce, numărul predicilor ținute poporului se înmulțesc.

În fața acestui îmbucurător lucru însă, nu putem să nu insistăm, în bine, pentru a pregăti un mai bine, un cât mai mare folos, o cât mai bună întocmire, pentru ca roadele silințelor de predicățiune să poată fi cât mai frumoase, cât mai bogate.

Pentru ca învățăturile, ale căror propagator este predicatorul, să pătrundă în popor, să fie înțelese de acela, este de trebuință ca preotul să grăiască după priceperea și după limba poporului său.

Nu odată am vezut predici destul de frumoase, rostite de preoți vrednici, din cari însă poporul prea puțin a putut înțelege. Căci în multe casuri preotul și-a însușit un mod de vorbire în parte deosebit de al poporului, umblând în școale străine, pe unde nevoiți sunt cei mai mulți tineri ai nostri să-și facă instrucțiunea secundară, viciând acolo graiul simplu și frumos românesc, popular.

S'ar reflecta poate acestei obiceițiuni că: în graiul popular nu s'ar găsi vorbe destul de alese și în totul corăspunzătoare unor expresiuni cari ne re-

dau concepțiuni superioare. O greșală ar fi o asemenea reflecșiune; căci pildă sublimă în această privință ne-a dat Mântuitorul.

Incongiurat de niște simpli pescari, doisprezece oameni, lipsiți de cultură, divinul Dascăl pe aceștia și i-a făcut apostoli, din acești oameni simpli a făcut propagatorii luminei și adevărului, prin puterea cuvântului . . . Unde este altă sublimitate decât a principiilor divine, pe cari ignoranții le-au înțeles!

Destul de bogată este limba poporului nostru și destul de luminat e neamul nostru, pentru a i-se expune și pentru a pricepe cele mai superioare concepțiuni. Vorba e însă, să știi să te potrivești moralului său, să-i pătrunzi inima și cugetul, și atunci puterea cuvântului tău cuceri-va pentru virtuțile creștinești, naționale și omenești „turma cuvântătoare”.

S'ar putea însă obiecționa, după cele spuse, că noi îndrumăm pe cărturari, cari vorbesc limba așa zisă literară, să se întoarcă la modl de a vorbi a poporului, la o limbă plină cu provincialisme, în cea mai mare parte străine?

Ar fi înse aceasta o exagerare a spuselor noastre.

Nu o întoarcere la provincialisme, ci o conservare și o cultivare prin grai și scris a graiului popular cerem noi. Limbă românească una este la Dunăre și în Carpați pe teritoriul vechei Dacii, și din extremitățile acestor ținuturi de vei intruni țărani, ei se vor înțelege împreună. Oare poeziile populare adunate de poetul Alexandri din Moldova nu vor fi înțelese în Banat? Ba ce e mai mult vom găsi variantele aceleași poezii în Moldova și în Banat.

Acesta este graiul poporului, graiul înțeles de toți, cuvântul în acest dulce grai să se rostească de predicator pentru a fi înțeles, pentru a fi instructiv.

Particul aritățile dialectale sunt diferențe dispărute; aer provincialismele străine, urite, precum și cuvintele fabricate de școale, în școale și sub influențe străine, să nu îngreuneze priceperea, să nu împetrițeze limba în care poporului se vorbește, cu deosebire din Amvon, pentru a-l edifica și a-l încălzi, pentru a-l întări și cultiva.

Limba frumos grăită mai are și darul de a plăcea, de a atrage astfel că puterea cuvântului devine și mai mare, — și . . . cuvântul ne îndreaptă spre lumină, spre adevăr, la fapte, — ne îndeamnă la perfecțiune, ne arată cale fericirii . . .

S. Secula.

Administrarea averilor bisericesti.

În lipsa unei administrațiuni încheiate s'a făcut multă risipă din averile bisericesti.

În Statutul organic avem organismul epitropesc în cadrele constituțiunii bisericesti. Zeci de ani s'a experimentat cu aplicațiunea lui. În sfârșit Congresul național bisericesc din 1897 a votat „Regulamentul

pentru administrarea afacerilor epitropești”, în care sunt depuse principiile de administrare pe baza Statutului organic. Acest regulament a fost elaborat stante sessione de referentul comisiunei Dr. Nicolae Oncu.

A urmat ca fiecare Diecesă să-și organizeze pe aceste baze afacerile epitropești prin regulament special. Dl Dr. N. Oncu ca autor al regulamentului congresual și cunoscătorul administrațiunii bisericesti, a ținut să ducă la bun sfârșit organizația contemplată în regulamentul congresual și astfel cu zelul ce-l caracterizează a elaborat un proiect de regulament pentru administrarea afacerilor epitropești în parochii.

În acest proiect se precisează cu consecvență juridică drepturile și răspunderile ce are fiecare corporațiune în special dreptul de control și răspunderea preotului, cari dispoziții duc la asigurarea bunei chiverniseli în biserică.

Proiectul este elaborat pentru proximal Sinod și ca să poată fi cunoscut și debătut de către toți, la cerere ni l'a pus la dispoziție dl Dr. N. Oncu pentru a-l publica și a deschide discuțiunea asupra lui.

Suntem convinși că facem onoratului public un serviciu și plăcere când cu vizirul deschis purcedem la regularea afacerilor bisericesti.

Proiect de Regulament

pentru administrarea afacerilor epitropești în parochii, elaborat de Dr. Nicolae Oncu pe baza Statutului organic și a regulamentului congresual pentru afacerile epitropești, votat de Congresul național-bisericesc prin concludsul Nr. 107/1897.

I.

Dispozițiuni generale.

§. 1. Fiecare parochie își regulează, administrează și conduce toate afacerile sale bisericesti, școlare și fondationale în mod autonom, pe baza Statutului organic, și în înțelesul regulamentului pentru administrarea afacerilor epitropești, votat de Congresul național-bisericesc prin concludsul Nr. 107/1897, și pe temeiul dispozițiunilor din Regulamentul de față și în fine pe baza regulamentelor sale speciale, însă în tot-deauna sub controlul și inspecțiunea corporațiunilor superioare bisericesti.

Drept-aceea, pe aceste baze și în virtutea autonomiei sale, fiecare parochie are dreptul de a-și crea și vota statute, regulamente sau norme speciale pentru administrarea averilor sau a casei parochiale, însă în tot-deauna numai între marginile Regulamentului de față și numai pe lângă aprobarea Consistorului eparchial, enunțându-se, că toate aceste statute, regulamente, sau norme speciale, trebuie să stee în perfectă consonanță și nici una din dispozițiile lor nu

poate abroga sau altera dispozițiunile din acest Regulament.

În lipsa de asemenea statute sau regulamente speciale, toate afacerile epitropești în fiecare parohie se regulează și administrează exclusiv în înțelesul Regulamentului prezent, precum și în înțelesul dispozițiilor emanate dela Consistor pe baza acestui Regulament.

§. 2. Fondurile și fundațiunile bisericesti, culturale, sau filantropice, cari există sau se vor înființa în parohii prin însași parohia, sau alte corporațiuni sau prin particulari, se vor administra în tot-deauna separat de cealaltă avere a parohiei și anume conform dispozițiilor fondatorilor sau literelor fundamentale, ear în lipsa acestora conform Regulamentului de față.

Pe viitor toate actele de întemeiere ale acestor fonduri sau fundațiuni dinpreună cu hotărîrea comitetului și a Sinodului parochial trebuiesc prezentate Consistorului eparchial pentru aprobare și înregistrare între fundațiunile parochiilor din Diecesă, care înregistrare prin aceasta se enunță de obligatoare pentru toate fondurile și fundațiunile ce există sau se vor crea pe viitor în parochiile din eparchie.

§. 3. Factorii, cari regulează, administrează și conduc toate afacerile epitropești în parohii, sunt: comitetul, epitropia și Sinodul parochial împreună cu preotul și peste tot cu preoțimea locală, — ear corporațiunile și organele superioare de control și inspecțiune sunt: protopresbiterul tractual și consistorul eparchial, ca supremă instanță în toate afacerile epitropești din eparchie.

Elementele constitutive ale parochiilor fiind clerul și poporul, ear baza de existență și de progresele religioase, morale, intelectuale și materiale ale parochiilor formându o bunăstarea afacerilor epitropești, pentru promovarea acestor interese de existență și de progrese în parohii, în sensul și spiritul Statutului organic, preotul și peste tot preoțimea noastră, chiar și în virtutea specialelor drepturi ce i se acordă prin dispozițiile cuprinse în §§-i 10, 19 și 27 din Statutul organic, totodată ca și îndreptătoare și luminătoare a poporului, se recunoște și decretează de un factor constituțional de inițiativă și de control în toate afacerile epitropești din parohii, cu drepturile și datorințele asigurate pe partea sa în Statutul organic și în acest Regulament, stabilindu-se totodată aci pe partea preoțimei din parohii toată cinstea, precum și întreaga răspundabilitate morală și materială pentru administrarea corectă și pentru controlarea necesară a administrării și în general pentru tot binele și eventualele rele din toate afacerile epitropești din parohii.

§. 4. Pentru toate daunele cauzate prin administrarea contrară cu dispozițiile din acest Regulament, sau prin administrarea necorectă sau culpabilă a corporațiilor și organelor instituite pentru administra-

rea averilor și a venitelor bisericesti, școlare și fundamentale din parohii, sau prin neglijența ori culpabilitatea corporațiilor sau organelor instituite pentru controlul și inspecțiunea acestei administrări, întreaga răspundabilitate materială și de desdaunare o poartă corporațiunile sau organele însărcinate cu administrarea, controlul și inspecțiunea, în mod solidar, în tot-deauna pe baza principiului: Fiecare și toți împreună după faptele sau omisiunile lor.

§. 5. Representantul legal al parohiei în toate afacerile epitropești este presidentul comitetului parochial.

În cas de proces de desdaunare în contra presidentului sau în contra membrilor din comitetul parochial, dreptul de actorat îl exercitează Consistorul eparchial prin președintele său. (Reg. Congr. §. 8.)

§. 6. Toate edificiile bisericesti, școlare și fundamentale din fiecare parohie trebuiesc asigurate contra focului, la fondul diecesan de asigurare mutuală, conform regulamentului în vigoare a acestui fond, autorizat și îndatorat fiind Consistorul să câștige pe calea sa și cu toate mijloacele legale cea mai deplină valoare pentru executarea tuturor dispozițiilor din regulamentul fondului de asigurare.

Dela această regulă absolut obligatoare, Consistorul poate face excepțiune exclusiv numai pentru acele edificii, cari cu prealabilă incuviințare servesc de ipotecă pentru cutare împrumuturi contrase din partea unor parohii și cari în sensul contractului de ipotecă sunt deja, sau trebuiesc asigurate la altă societate publică de asigurare.

§. 7. Toate averile bisericesti, școlare și fundamentale, mobile și imobile, se folosesc și administrează în general după natura lor, și după principiile unei economii bune și cinstitute.

În special casele și tot soiul de pământuri se dau în chirie sau în arendă după usul local.

Cultivarea pământurilor în regie proprie, — afară de grădinile de pomi, sau alte instalări de model pentru producțiuni pe terenul economic, — în general este interzisă, și se poate admite numai în cas dacă cultivarea o fac credincioșii din parohie în mod cu deservîșire gratuit, și fără de nici un drept de remunerațiune sau compensațiune pentru acest serviciu făcut parohiei.

§. 8. Sesiunile parochiale după natura și destinațiunea lor, formînd o avere inalienabilă a universității diecesane, diferită de cealaltă avere a parochiilor, se, enunță că toate sesiunile parochiale în cas de vacanță stau exclusiv sub dispozițiunea Consistorului și în cas de reducere a parochiilor sub dispozițiunea Sinodului eparchial, — este eschis ori ce drept de amestec al corporațiilor din parohii, în privința dispozițiunii sau administrării acestor sesiuni și a venitului lor, afară de cazul când lucrează la mandatul și din însărcinarea Consistorului eparchial.

Din contră, să enunță și aceea, că fără de nici un fel de obligament pentru cassa parochială, echivalentul și toate celelalte dări publice, ce însărcinează după lege sesiunile parochiale și venitele lor, sunt îndatorați să le supoarte și plătească regulat și în timp legal parochii ca usufructuari, sub controlul Consistorului eparchial, ear în cas de vacanță sau reducere a vreunei parochii, toate aceste sarcini este dator să le supoarte Consistorul diecesan.

În cas dacă în cutare-va parochie din diecesă actualmente există o practică contrară cu aceste dispozițiuni de suportare a sarcinilor publice după sesiunile parochiale, basată sau pe us sau pe condițiunile din concurs, această practică se susține și rămâne nealterată, însă exclusiv numai până la epoca, când din ori ce motive va înceta dreptul de beneficiu al usufructuarilor actuali asupra acestor sesiuni parochiale.

În fine se enunță și aceea, că sesiunile parochiale sunt inalienabile și prin urmare din principiu nu se pot vinde și însărcina.

Luând afară acest cas de prohibițiune, de înstrăinare și însărcinare, toate aceste dispoziții se aplică și la toate celelalte pământuri, sau eventual părți de sesiuni destinate pentru dotarea școalelor din parochii, ca beneficii învățătorești, cu acea abatere însă, că toate aceste averi donate sau câștigate în ori ce chip și sub ori ce fel de titlu, și destinate spre acest scop, — formează proprietatea parochiei și că peste tot dreptul de dispozițiune și în cas de vacanță dreptul de administrare și de folosire al tuturor acestor averi împreună cu datorința de suportare pe acest timp a tuturor sarcinilor publice, pe lângă controlul legal al corporațiunilor superioare, îi compete parochiei.

Se enunță totodată și aceea, că toate imobilele destinate pentru dotațiunea învățătorilor în general nu se pot subtrage dela aceasta destinațiune, afară de casul, când parochia dă și asigurază pe partea învățătorilor altă compensațiune potrivită, în locul acestui beneficiu, necondiționat însă numai pe lângă prealabila aprobare din partea Consistorului, a concludului comitetului și Sinodului parochial adus în asemenea materie; enunțându-se că toate aceste principii se aplică și la toate celelalte beneficii învățătorești, cari stau pe basa altor eventuale fundațiuni, sau din ori ce fel de alte competențe.

În legatură cu aceste, la acest loc ca principiu se decretează și aceea, că afară de sesiunile parochiale și venitele lor, fiecare parochie are dreptul să răscumpere ori care, sau toate celelalte beneficii și competențe preoțești și învățătorești, ce le compet actualmente după us sau pe basa concursului în bani sau în naturale, prin un arangiamet de compensațiuni hotărâte și singure, însă în tot-deauna numai pe lângă prealabila aprobare a acestui arangement prin Consistorul eparchial, decretându-se totodată și aceea, că nici un paroch și nici un învățător fără

de espresa aprobare a Consistorului absolut nu poate și nu are dreptul să renunțe nici la un fel din beneficiile sau competențele lor, față de parochie, sau față de singuraticii parochiani; asemenea abdicere, reducere sau renunțare din principiu este și rămâne nulă și neesistentă.

Tot asemenea din principiu se decretează de nulă și ne esistentă ori ce fel de reducere, ce s'ar face, sau s'ar proiecta să se facă în parochii relativ la ori ce fel de beneficii, sau competențe preoțești ori învățătorești, întemeiate actualmente pe us sau pe actul de concurs, afară numai de cas al unei eventuale noaue regulări a acestor drepturi prin votul Sinodului eparchial.

(Va urma.)

Drepturile și datorințele învățăcelilor de meserii, ale părinților și stăpânilor.

Toți de-a rândul am ajuns la convingerea (incredințarea pe deplin), că trebuie să ne formăm cât mai îngrabă clasa meseriașilor, astăzi reprezentată prin un număr ce abia poate fi luat în seamă. În urmare dăm sfaturi peste sfaturi: ca părinții să-și așeze copiii la meserii. Dar' prea puțin, sau chiar de loc nu li-se fac cunoscute unele din cele mi neapărate cerințe pentru încungiuirea multor pedeci, greutăți și neplăceri, ce adesea se ivesc în cale. Unele din aceste cerințe sunt: drepturile și datorințele, prevăzute în lege, cu privire la ucenicii de meserii, asupra cărora vom întreținea de astădată la acest loc pe cetitori.

Ori-care meseriaș sau fabricant de sine stătător poate ținea învățăceli; aceștia însă trebuie să fi implinit vârsta de 12 ani. Copiii sub 12 ani se pot primi ca învățăceli numai cu îngăduința deregătoriilor industriale. Ei însă rămân îndatorați a cerceta regulat școala poporală de toate zilele până la vârsta de 12 ani.

Primirea învățăcelului se face pe temeiul unui contract încheiat înaintea deregătoriilor industriale. În acest contract sunt de a se statori amănunțit drepturile și datorințele ambelor părți, adică ale părinților sau tutorilor și ale meseriașilor, aume: durata (timpul) învățăturii, întreținerea și susținerea învățăcelului.

Timpul învățăturii se extinde cel puțin până la al 15-lea an al vârstei învățăcelului.

Meseriașul este îndatorat după lege:

1. a învăța pe ucenic în meseria sa, a-l deprinde în moravuri bune, la ordine (bună rândială) și sîrguintă.

2. a-i da privilegii și a supraveghia, ca în sărbători să iee parte la serviciul dumnezeesc;

3. dacă ucenicul n'a implinit vârsta de 12 ani, trebuie să-l lase a cerceta școala poporală de toate zilele, și dacă a trecut de 12 ani, să cerceteze școala pentru învățării de meseri;

4. dacă după contract ucenicul aparține familiei meseriașului, la întemplantarea de boale, trebuie să i-se deie îngrijirea de lipsă;

5. a încunoștința pe părinți, respective pe tutor și pe învățător despre îmbolnăvirea învățăcelului;

6. învățăcelului trebuie pus numai la lucrări, ce se țin de meserie și nu a-l folosi și la lucrări, ce aparțin servitorilor ori servitoarelor.

Ucenicul este dator să asculte de stăpânul sau ori de locușitorul aceluia. El rămâne în creșterea casnică a

stăpânului până la vîrsta de 18 ani, dacă în casa aceuia are locuință și mîncare.

Cînd sfîrșește cu ucenicia, tînărul primește dela dregătoria industrială un atestat, în care se scrie și clasificarea (calculul) din atestatul școlar.

Legătura dintre măestru și ucenic se poate desface și înainte de împlinirea timpului prevăzut în contract, anume, cînd ucenicul este chemat să-și îplinească datorințele de ostaș, sau cînd viața ori sănătatea ucenicului, prin urmarea mai departe a catărei meserii ar fi primejduită.

În anumite cazuri, s. p. cînd ucenicul nu are aplecare spre cutare meserie, sau timp mai de două luni a fost bolnav, mai departe, dacă stăpânul își părăsește meseria sau se strămută în alt loc (oraș sau țară), tot așa cînd ucenicul dorește să învețe altă meserie, ș. a., în astfel de întîmplări încă se poate desface contractul dintre stăpân și ucenic, înștiințându-se cauza cu 14 zile mai înainte.

Dacă desfacerea contractului o pricinuește ucenicul, acesta, respective părintele sau tatorul, are să plătească stăpânului său pentru învățatura primită în tot timpul cât a stat la el și ca despăgubire tot pentru învățatură, încă pe o jumătate de an înainte. Dacă însă măestrul este pricina desfacerii contractului, el este îndatorat a purta cel puțin cheltuelile, ce se cer pentru așezarea ucenicului la altă meserie. Ear' la întîmplare, că în contract s'a prevăzut o anumită despăgubire, măestrul este dator sa o răspundă pe aceea.

Dacă învățacelul fuge dela măestrul seu, el poate fi adus înderet prin mijlocirea dregătorilor industriale.

(„Bunul Econom“)

Romul Simu.

Predică,

la ziua Nașterii Domnului.

„Pentru dragostea sa cea mare, cu care ne-a iubit pre noi, s'a făcut om.“
(Pavel Efes. c. 9.)

Iubiți Ascultători!

„Mărire întru cei de sus lui Dzeu și pre pămînt pace, între oameni bunăvoire.“ Așa cîntă astăzi cu noi împreună cetele îngerești, căci ceea-ce patriarhii cu sete au așteptat, prorocii cu toate amănuntele au prorocit și dreptii oftau să vadă, după patru mii de ani s'a împlinit. S'a născut Mîntuitorul lumii, care era promis omenimei dela început, și el este Domnul Isus Cristos. Noi azi după nousprezece sute de ani sîrbătorim acel eveniment mare, prin care Fiul lui Dzeu a părăsit zînul părintelui său ceresc și s'a pogorit pe pămînt. Luînd trup omenesc, a părăsit tronul și desfătările sale cerești și ne-a cercetat pe noi, cei ce gemeam de sarcinile păcatelor și orbecam în rătăciri. Sîrbăm și ne bucurăm azi, că a fost oarecînd un timp, cînd Dzeu atotputernicul, cel nemărginit și necuprins, în trup s'a arătat pe pămînt și a locuit între oameni. Ne uimim de taina cea mare a întrupării Fiului lui Dzeu, căci covîrșește toată mintea și cea mai adîncă

pricepere omenească. Mai mult însă trebuie să ne minunăm de iubirea nemărginită a lui Dzeu, ce ni-a arătat în multe și felurite chipuri, dar nici odată mai învederat decît prin întruparea Fiului său. Azi, cînd privim deci cu ochii nostri sufletegți la poștera din Vifleem, unde s'a născut Isus Cristos și la ieslea, în care a fost culcat, să ne închinăm tainei celei necuprinse și privind la Cel ce luînd firea noastră a lăsat scaunul mării sale și cetele îngerești și s'a coborît la noi păcătoșii, să prețuim iubirea celui neprețuit, iubirea cea nemărginită alui Dzeu, arătată noauă prin întruparea Fiului său, căci „pentru dragostea sa cea mare, cu care ne-a iubit pre noi, sa făcut om,“ zice apostolul Pavel.

Da, Dzeu este iubire nemăsurată. Intreagă ființa lui este iubire. Aceasta o mărturisesc toate lucrurile din lume. Aceasta suntem datori a mărturisi mai vîrtos noi căci din iubirea sa asupra noastră a revărsat și revarsă mai multe daruri. Acest adevăr noi trebuie nu numai să-l mărturisim, ci mai vîrtos să-l și simțim în inimile noastre, căci atunci cînd noi nu eram, ce oare l'a îndemnat pe Dzeu ca din nevință să ne aducă la ființă? Iubirea! Ce l'a îndemnat ca să ne creze, așa precum ne-a creat mai presus decît toate celelalte ființe, cu suflet, cu minte și cu înțelepciune, cu cari să stăpînim peste toate celelalte făpturi ale sale și să gustăm și să ne desfătăm în darurile sale? Iubirea! Și noi? Noi nemulțămitori ne-am smuls din brațele sale părintești. Prin păcatul strămoșesc ne-am făcut din fiii iubirii fiii mîniei și a-i blăstîmului, încît nici unul din noi nu se mai putea ridica la starea perduto, la fericirea, pentru care ne a zidit. Neascultarea de Dzeu e păcat mare și vrednic de toată răsburarea. Păcatul nu putea fi iertat fără pedepsă. Vătămarea era atât de nerușinată încît omul nici cînd nu ar fi fost în stare a o ispăși, ba nici lumea întreagă cu toate ale sale de s'ar fi jertfit. Nu-i rămăsese omenimii păcatoasă, decît ca să poarte sarcinile grele ale unei vieți netrebuice și după o viață plină de osteneli, dureri și suferințe, trupurile să se prefacă în pămînt ear sufletele să se muncească în focul cel nestîns, pentru a peri pentru totdeauna, departe dela fața lui Dumnezeu.

O! adîncime nespūsă a iubirei Dzeuști cine te va putea măsura? Cînd dreptatea ta Doamne ne pedepsește, iubirea Ta ne mîngăie! Cînd ingerii Tăi ue gonesc din locul fericirei, buzele Tale ne promit ne Mesia! Și cînd după mii de ani păcatul ne desbrăcase de toată sfințenia și dreptatea, întru care ne-ai fost creat, atunci lăsași să se plinească vremea pentru împlinirea făgăduinței Tale. Ceriuri plecași-vă, toate făpturile minuași-vă! Acum noauă sprezece veacuri, ca la ziua de azi, s'întîmplă minunea minunilor. Fiul lui Dzeu ni s'arată ca Mîntuitor și Răscumpărător. Densul vine ca să ne impace cu Dumnezeu. În dragostea sa nemărginită către noi se unilește a lua trup omenesc, ca ast-

feliu să poată lua asupra acestui trup, păcatele lumii, și să le pedepsească acelea în sine însuși, precum le-a și luat și prin vărsarea scump sângelui său le-a spălat acelea de pe noi și a făcut indestul dreptății dzești, ear pre noi ne-a făcut semenii și-e, fii adevărați ai părintelui ceresc.

Eată în ziua aceasta darul lui Dzeu, cel mântuitor, eată iubirea sa cea fără de margini către noi.

Și acum e cu puțință oare, iubiți ascultători, după toate acestea și la atâta iubire alui Dumnezeu către noi, noi din partea noastră să nu-i răspundem cu iubire.

Dacă ne place a ne numi și a fi creștini, precum și suntem, nu se poata să nu cunoaștem iubirea nemărginită alui Dzeu către noi și să nu-i răspundem și noi cu iubire. Dar vă întreb earăși se poate ca să iubească cu adevărat pe Dzeu aceia, cari nu păzesc legea darului, ce ne-a dat-o Fiul său, aceea cari nu înbrătoșeară lumina sau învățătura sa, despre cari prorocul zice, că are să fie făclie picioarelor noastre, ca să vedem și să umblăm cu cumpătate ca să nu ne pierdem în rătăcirea acestei zadarnice vieți? Nu!

Se poate să iubească pe Dzeu aceea cari nu se apropie de darul mântuitor prin cercetarea bisericiei, prin trimiterea pruncilor lor la școală, și într'un loc și într'altul pentru a-și lumina mintea cu învățăturile Dlui nostru Iisus Cristos, care singur este lumină din lumină, Dzeu adevărat din Dzeu adevărat? Nu! Unii ca acești nu iubesc pe Dzeu, dar nu-l iubesc nici aceea cari nu-și împlinesc lucrurile lor cu strădanie, cu sârguință, precum nici aceia, cari nu întrebunțază bine și cu cruțare rodul ostenelelor și al muncii lor, căci în împlinirea datorințelor către Dzeu, deapropiele și noi înși-ne zace adevărata iubire către Dzeu, fără de care iubire nime nu-și poate întemeia o soarte mai bună, o viață mai fericită nici aici pe pământ nici dincolo de mormânt.

Drept acestea azi când resună încă cântările de bucurie a cetelor îngerești, că sa născut Mântuitorul lumii păstorii părăsesc turmele și aleargă să se închine pruncului Dzeesc culcat în iesle, craii dela răsărit aleargă din țeri îndepărtate cu daruri prețioase să se închine nou născutului împărat, — cu umilință, necunoștință și mulțămită; să cădem și noi înaintea Mântuitorului nostru Cristos și să-l rugăm: Doamne adâncul iubirei, aprinde în inimile noastre înpetrite focul iubirei cu care Tu ne-ai iubit din veci, ca să urmăm căile arăta de Tine, fără de cari nu este pentru noi sorte ori viață fericită nici aici pe pământ nici dincolo de mormânt. Amin!

Teofil.

Contribuțiunile și miliția.

III

A) Intre datorințele cetățenilor se enumără și obligațiunea de a plăti contribuția și a da militari, ca să-și

poată asigura statul nevoile financiare și să-și desvoalte contingentul militar pe uscat și mare, — terra marique.

Acest drept îl are fie-care stat, după obligațiunile stabilite în viața socială, dar care datorii pot cu timpul a se pierde, în cursul vremii se pot chiar reduce, deși ar avea originea chiar de la Iisus Cristos; „Pentru aceea trebuie să vă supuneți, nu numai pentru urgie, ci și pentru conștiință, căci pentru aceasta plătiți dări și sunteți servii lui Dzeu . . . Dați, deci tuturor ceea ce se cuvine, celui cu darea, — dare; celui cu imposital, — imposit; celui cu frica, — frică, celui cu onoarea, — onoare.“ (Rom. 13. 5. sq.)

Contribuțiunile sunt și pot fi numai:

- 1) directe, adica cari se plătesc după niște știute venituri ale cetățenilor;
- 2) indirecte, cari se ridică după niște obiecte, spre a căror cumpărare își întrebunțază supușii venitul lor;
- 3) contribuția fonciară, pe care o plătesc cetățenii după mobilul și imobilul lor ș. a.

După vederile unor autori moderni, toate dările, ori cel puțin cele indirecte, ce le încasează unii, sunt obiect de „leges poenales“ pentru-că: a plăti contribuție este omul obligat, când se reacecă și legile se esecută prin mijloace esterne; în cas, când omul se poate sustrage de la plata contribuției fără a se folosi de mijloace neiertate, nu este păcat: dar omul este obligat în anume casuri a se supune sentinței de pedeapsă, când ar urma una ca asta. Adeca a 'și trage și consecințele sustragerii sale dela unele datorințe față de stat.

Se încercăm a ne basa pe următoarele:

- a) punând casul, că dacă nu ar fi organizațiunea actuală a contribuțiunei, regimul își poate asigura mijloacele întrei statului prin esecuțiuni materiale, obligațiunea directă nu e necesară;
- b) prin pedepsele enorme de bani, cari nu se pot efectui, decât prin împlinirea forțată a legii;
- c) în fine după vederile părții mai mari și mai inteligente a poporațiunei, cel puțin dările indirecte și datorii de contribuție nu sunt obiectul unei chestiuni, ce privește direct conștiința. (Seien nicht Object eines direct das Gewissen bindenden Gesetzes).

Așa dară cu privire la autoritatea teologilor timpului modern, nu cade protabilitatea, că legile cel puțin în ceea ce privește dările indirecte, în timpul de față au caracterul de „leges poenales.“

Pentru doctrina bisericii nu este chestiunea aceasta de o importanță cardinală, ea pretutindeni va predica în general pentru supunerea legilor, fără a intra mai detaiat în specificarea lor.

Duhovnicul însă în puterea ce i-sa dat lui, ca învățător a penitentului, îl va învăța în acel mod, dar ca judecător nu va putea spune să nu plătească dările indirecte, făcând astfel un păcat, ci 'l va sfătui, ca în viitor se 'și îplinească datoria cu sfințenie.

Întrebunțarea minciunei, înșelării pentru a evita plata contribuțiunei, defraudarea contribuțiunei cu paguba funcționarilor, cari trebuie să acopere lipsurile, ori sunt espuși la pierderea slujbei și astfel a-și pune familia pe drumuri, lăsând la o parte aceste, — e un păcat, că este în contra legii naturale și dzeiești, că altul din munca lui se suplinească ce se sustrage de un al doilea.

Se poate permite, ca să ascundem o avere sau venit supus contribuției?

Ne mărginim a răspunde: că minciuni directe sau convenționale între toate împrejurările sunt înpotriiva legii pozitive. Legea cere, ca fie-care cetățean să comunice oficialui de dare toate venitele la cari aspiră cu siguranță, precum și venitul lui curat și pozitiv, aici nu se

vorbește pe probabilități. Și acestei recerinte nu se poate pune în față nici o minciună.

Nu cercetăm însă, că o autoritate — oare-careva pe pământ ne poate obliga în conștiință, ca numai în modul obicinuit să declarăm venitele.

B) Pentru întreținerea vieții de stat și apărării acesteia în contra inamicului din afară și lăuntru se cere și o armată.

Fără îndoială e obligat fie-care cetățean de a satisface și acestei recerări a statului. Contribuția servește de o parte întregitoare a acestui scop.

Dar sunt oare toți cetățenii obligați de a satisface acestei obligațiuni de a face în persoană miliția ? Se știe aceasta cu teoria dreptului din punct de vedere creștin, că omul nici odată nu poate la nici un mijloc recurge față de atotputernicia statului și a satisface acestei datorii înpotriiva chemării, ce ne am ales.

E destul a revoca în memoria fie-cărui tesa spusă de biserică. „Absque ulla naturalis juris et aequitatis violatione potest abrogari personalis immunitas, qua clerici ab onere subeundae exercendamque militiae eximuntur; hanc vero abrogationem postulat civilis progressus, maxime in societate ad formam liberioris regiminis constituta,“ și apoi adaugă, că obligațiunea de a face miliție s'a dezvoltat, numai în acel grad, în care statul a devenit în ale religiei indiferent sau antihristic și în urmarea căreia n'a recunoscut alt drept, decât omnipotența sa.

Clerul din timpurile cele mai vechi n'a făcut armată și nu înțeleg clerul în preoții hirotoniți, ci 'n studenții facultăților teologice și pe de altă parte în elevii seminariilor episcopale, cari ajung vrâsta de 20—21 ani, când vin la recrutare.

În evul mediu, prelații erau obligați a da un contingent de militari — conform averilor, de cari beneficiau de la stat, acest contingent se numea banderiu, iar acel ce echipa și întreținea miliția era domnul banderului (banderiatus).

Afară de prelați su echipat banderii împăratul și împărăteasa parte din avutul lor, parte pe spesele statului, și magnații trebuiau să întrețină un banderiu întreg, ori pe jumătate, corespunzător averii lor, a căror comandanți erau singuri proprietari.

În țările de sub coroana Stului Ștefan aceasta armată își trage originea sa încă din timpul casei Arpadiane, dar numai pe timpul Anjouștilor s'a regulat, ear sub domnia lui Sigismund s'a reorganizat, regularisind în legile din 1493 și 1453, dreptul și îndatorirea de a echipa banderiu, stabilind statul unui banderiu în 800 soldați.

Conspectul banderiu din 1433. enumăra 66 de proprietari, ear art. XX. XXI. din legea de la 1498. pomenește de 76 de banderii; având miliția susținută de alți proprietari mai mici a se război în banderiu comitatens. Militia permanentă la noi s'a decretat numai prin art. XVIII. din legea de la 1715, susținându-se pentru și mai departe și sistemul banderiu, care numai la 1848 apune cu desăvârșire.

„Banderium“ e espression latină din evul mediu și însemnează steag, ear în sens mai larg companie, înțelegându-se astfel și în legile mai susamintite. Astăzi de comun însemnează călăreți la ocațiuni festive.

Aceasta miliție numai în lăuntru țerei se războia pentru împărat, era când era pericolul în afară de hotarele țerei, regele plătea întreținerea miliției.

Tinerii, cari erau candidați pentru preoție, erau cu desăvârșire absolviți de a face miliție, pentru-că lăsând la o parte alte considerente, în casarme se profană de multe-ori prin graiu din învățătura lui Cristos și pe de altă parte, clericul are cu Evangelia a-și apăra țara, ear nu încins cu sabia.

Acest obicei domnește încă și astăzi în tot continentul cult al Apusului, unde la legile referitoare la obligațiunea miliției se spune, că clerul este dispensat de acest jug.

Și în România la conferințele din Ianuarie 1895 — a-le directorilor seminariilor s'a luat salutara deciziune de a interveni pe lângă ministerul cultelor și instrucțiunii publice, ca să esopereze amânarea serviciului voluntar până după terminarea cursurilor și câștigarea diplomei, când sau vor intra în cler — bine înțeles — absolvenții seminariilor, sau la facultatea teologică, unde se poate amâna serviciul pentru câțiva ani.

La întrebarea, dacă omul în conștiință este obligat, pe baza unui articol obligator în genere, a-se prezenta pentru serviciul militar, ar fi cred destul a spune: „În totdeauna este păcat prin mijloace nescusate și nepermise, prin minciună, prin cumpărarea funcționarului ori doctorului, prin ciuntirea de tine, etc. a te sustrage de la obligațiunea legii.“

Așa dar respect, credință și devotament față de domnitor, înfrângerea libertății în marginele permise de lege și simțul de echitate între cetățeni, privity în unitatea lor, dau esemplul adevăratului patriotism, în care noțiune se resună toate datoriile cetățenești.

E. Zaslo.

D I V E R S E.

* **Serbare școlară.** Mercuri la orele 5 p. m. s'a dat o serbare musicală-literară de elevele școlii de fete din Arad, sub conducerea d-șoarei directoare Maria Cioban.

P. S. Sa domnul Episcop diecezan *Iosif Goldiș* a binevoit a asista la producțiunile elevelor, însoțit de domni referenți Ignatie Ioan Pap și Romul Ciorgariu.

P. S. Sa arătându-și mulțumirea de progresul școlii, a sfătuit cu părintească bunătate pe eleve să stăruie la îndeplinirea datorințelor, arătându-le rolul frumos ce le așteaptă în societate, și asigurându-le de bunăvoința Sa și interesul Său.

* **Pentru școală.** La înființarea „Reuniune a tinerimei din Zarand și giur s'au inseris ca noi membri pe viață, ajutători și contribuenți următorii domni: P. C. Sa dl Archimandrit archidiecezan Dr. Il. Pușcariu m. pe viață cu 20 cor.; dl Dr. Aurel Novac avocat, Biserica-Albă m. pe viață cu 20 cor.; dl Il. Pușcariu din Bran, membru ajutător cu 5 cor. pe an; „Parsonia“ institut de credit și economii Bran, ajut. cu 5 cor. pe an; dl Axente Moșoiu notar Bran, membru ordinar cu 1 cor. pe an; dl Iosif Runcan preot în tractul Branului, contribuent cu 2 cor. Suma încursă s'a depus la banca „Crișana“ din Brad. Pentru sprigunul moral-material primească marinimoșii donatori ca răsplată mulțămite cea mai caldă și aibă bucuria sufletului, că esemplul dlor va atrage pentru marea instituțiune pe toți Români cu suflet nobil și dornici de luminarea națiunii române! În numele tinerimei din zarand și giur Vasile Boneu, m. p. profesor.

* **Educațiunea socială,** disertațiune cetită în adunarea generală a „Despărțământului Panciova“ al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“, ținută la 3 Iunie 1900 în Cabinul-Timișan de Teodor V. Petrișor învățător, — e o broșură interesentă, cu atât mai ales, cu cât autorul în dezvoltarea studiului său se ocupă în special de țeranul nostru și educațiunea

lui religioasă-morală. Broșură a apărut în Caransebeș, în Tipografia Diecesană, și se vinde cu prețul de 20 fileri.

Estă un capital din acea broșură, pe care credem că a meritat să-l reproducem:

Cercetarea bisericeii. Cum că în deosebi prin părțile acestea simțul religios și viața morală este în decadență, se dovedește prin încunjurarea bisericeii. Tinerimea cercetează biserica cât timp stă sub porunca învățătorului. Îndată ce a pășit preste pragul școlii se ferește de biserică, pecând chiar în această etate omul are mai mare lipsă de învățăturile bisericeii, de educațiunea morală. Ori cugetați poate, că uncheshii și unile, cari își leagă nepoții au lipsă de influența moralisătoare a bisericeii? Nu! Acești uncheshii și unile sunt deja niște sfinți pe pământ, cari da! au lipsă de mângăere creștinească, pentru ca să supoarte cu cinste și omenie restul anilor, ce li s'au mai dat, dar nu au lipsă de întărirea caracterului și a simțului moral deja întărit. De toate acestea au lipsă tinerii, pe cari numai la cununie îi mai vedem pășind preste pragul bisericeii. Tinerilor deci le arătați calea către biserică, căci aceștia au lipsă de învățăturile morale, cari sunt a se împărtăși prin predicii; aceștia au lipsă de tăria credinței, ca să nu se clatine la toată suflarea veninoasă, ce-i urmărește în tot locul; aceștia fac podoaba bisericeii! aceștia sunt nădejdea viitorului.

* *Tinerimea română din Oradea-Mare* arangiază *Concert și Teatru urmat de dans* la 24 Ianuarie st. n. 1901, în sala cea mare a hotelului „Arborele verde”, — pentru ajutorarea studenților lipsiți și augmentarea fondului tinerimei române din Orade. Comitetul executiv se compune din domnia Alesandru Muntean president, Demetriu Mangra vice-president, Augustin Gitta maiordom, Aurel Crișan notar, Eugen Feier casier, Ioan Cosma secretar, Augustin Ciurdar controlor. Inceputul la 7½ ore seara. Prețul de intrare pentru persoană 4 coroane, pentru familie 10 coroane. Suprasolvi-rile generoase se primesc cu mulțămintă la adresa casierului Eugen Feier (Nagy Sándor-utca 286 sz.) și se vor cuta pe calea publicității. În pauză se va juca „Căluse-rul” și „Bătuta.”

* *Aronderea protopresbiteratelor din arhidieceasa gr. or. rom. a Transilvaniei.* Noua arondare a protopresbiteratelor din arhidieceasa gr. or. a Transilvaniei, conform hotărârei Sinodului arhidiece-san, acceptată și de Congresul național bisericesc, cu adausul de a se pune în viață cu începere dela 1 Ianuarie 1901, este aceste: Protopresbiterate nou arondate sunt Agnita (cu 34 comune bisericești); Alba-Iulia (40 com. bis.); Brașov (26 com. bis.); Cluj (33); Cohalm (24); Deva (37); Dobra (17); Făgăraș (38); Hațeg (36); Hunedoara (22); Medias (31); Mureș-Oșorhei (20); Orăștie (62); Sebeș (25); Sibiu (26); Sighișoara (30); Târnava (25); Treiscaune (26); Turda (31). Oficiile protopresbiterale vor alege din arhivul protopresbiterat toate actele comunelor cari s'au trecut altui protopresbiterat și le vor transpune oficiului protopresbiterat respectiv prin act oficial la 1 Ianuarie 1901. Prin arondarea cea nouă nu se ating protopresbiteratele Abrud, Bistrița, Bran, Câmpeni, Iia, Lupșa, Mercurea, Reghin, Seliște, Unguraș și Zarand, ci rămân în stadiul cel vechiu. Arondarea decretată pentru protopresbiteratul Avrig rămâne neexecutată; tot așa arondarea decretată pentru protopresbiteratele Cetatea-de-piatră, Deș și Solnoc. Protopopiatul Geoagiului se desființează, trecându-se la protopresbiteratele Deva și Orăștie. Se inființează un nou protopresbiterat, al Hunedoarei, cu sediul în Hunedoara.

* *Ziar nou.* Primind următorul anunț: Din incredințarea mai multor aderenți ai partidului național ro-

mân, întruniți la 25 Decembrie a. tr. în Lugos. Vă aducem la cunoștință, că începând cu 1 Ianuarie v. 1901 va apăre la Lugos în editura dlui Dr. Valeriu Braniște un ziar național cu numele „Drapelul”, menit să apere interesele naționale ale poporului român curat, în principii și onest în executivă, strict pre baza programului național din 1881.

Ziarul „Drapelul” va apăre la început numai de 2 ori pre săptămână, Mercuri și Sâmbătă, eară prețul abonamentului va fi 12 coroane pe an.

Rugându-Vă să binevoiți a lua acest comunicat la cunoștință și a-l aduce eventual în mod potrivit la cunoștința On. D-Voastre cetitori, Vă rugăm să primiți asigurarea, deosebitei noastre stime: *Comitetul executiv.*

Avis. *Rugăm pe toți P. TD. abonenți ai foaiei noastre, cum și pe onoratele comune bisericești, cari încă n'au răspuns abonamentul anului 1900, să binevoiască a ni-l trimite cu reîn-toarcerea postei,*

Tot-odată rugăm pre toți binevoitorii și sprijinitorii foaiei noastre să binevoiască a ne avisa de timpuriu despre abonarea pentru anul 1901.

Arad, 23/XII. n. 1900.

Administrația tipografiei diecesane.

Posta administrației.

Dlul Mircea Besean paroch K.-St.-Miklos! De aici foaia Vi-s'a trimis și Vi-se trimite regulat. Binevoiți a reclama la postă, că numai acolo va fi sminteala.

Concurs.

Pentru îndeplinirea parochiei din Buteni devenită vacantă prin răposarea preotului Teodor Coloja, se publică concurs cu termen de 30 de zile, dela prima publicare în foaia „Biserica și Școala.

Beneficiile acestei parochii sunt: 1) Usufructul unei sesiuni parochiale; 2) venitul stolar și birul obicinuit; 3) congrua, stabilita de Inaltul Ministeriu în sumă de 356 cor. 70 fil. (556 cor. 70 fil.), pentru preot fără 8 cl. gimn., în care sumă se coprind și 200 cor. pentru locuință

Alesul în sensul §-lui 8. a Regalamentului pentru parochii, va avea să dee orfanilor preotului răposat jumătate din toate venitele parochiale, până la 14/27 Octombrie 1901.

Dela recurenți, pe baza decisiunii Ven. Consistor de sub Nr. 9589/900, se recere cvalificațiune pentru parochii de cl. I. dar întru cât nu s'ar presenta atari reflectanți, vor fi admiși și concurenți cvalificați pentru parochii de cl. II-a.

Recursurile întocmite conform prescrișelor Regalamentului amintit, adresate comitetului parochial, sunt a se înainta P. O. D. Ioan Georgia ppresb (N.-Butyin, Aradmegye), ear recurenții au a se presenta în careva Duminecă sau sârbătoare, pentru a celebra, respective a cânta și cuvânta.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu: IOAN GEORGIA, m. p. protopresb.

—□—